Gemeente Geertruidenberg

Raadsvoorstel

Zaaknummer : 2021030477316

Aan	: Raad van Geertruidenberg
Raadsvergadering	: 16 maart 2021
Agendanummer	:
Onderwerp	: Tijdelijke ondersteuning noodzakelijke kosten (TONK)

Voorstel

1. Kennis te nemen van de beleidsregels Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK) gemeente Geertruidenberg.
2. De ter beschikking komende rijksmiddelen ter hoogte van € 108.000,- te gebruiken voor de uitvoering van de TONK.
3. Kennis te nemen van het financieel risico voor de TONK, doordat de TONK een open-einde-regeling betreft.

Inleiding

Veel huishoudens hebben door de Corona-maatregelen van het kabinet, te maken met een onvoorzienbare en onvermijdelijke terugval in hun inkomsten. Het kabinet heeft diverse steunpakketten ingesteld om deze huishoudens te ondersteunen. Desondanks bieden de bestaande en tijdelijke voorzieningen nog niet voor alle huishoudens voldoende ondersteuning. Hierdoor lopen zij risico op het opbouwen van schulden. Het kabinet heeft de Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK) geïntroduceerd als een tijdelijke tegemoetkoming in noodzakelijke kosten om deze huishoudens te ondersteunen. De TONK is een landelijke regeling, maar de uitwerking is lokaal. Er is gemeentelijke beleidsvrijheid, waardoor de hoogte en voorwaarden per gemeente kunnen verschillen. De opgestelde beleidsregels leggen uit welke inwoners in onze gemeente voor ondersteuning in aanmerking komen en hoe de hoogte van de ondersteuning wordt berekend.

Beoogd effect

Het tijdelijk ondersteunen van inwoners die door een terugval in inkomen vanwege het coronavirus de vaste lasten niet meer kunnen betalen.

Argumenten

1.1 Aparte beleidsregels

Ondanks dat de TONK kan worden geïmplementeerd door de beleidsregels van de gemeentelijke bijzondere bijstand aan te passen, wordt gekozen voor aparte beleidsregels TONK. Gezien het tijdelijke karakter van de TONK wordt het niet wenselijk geacht om de beleidsregels aan te passen voor een korte periode en ze over drie maanden opnieuw aan te passen. Daarnaast wordt verwacht dat de meeste aanvragers geen ervaring hebben met het aanvragen van (bijzondere) bijstand en het uitbreiden van de beleidsregels bijzondere bijstand zou het onnodig ingewikkeld kunnen maken voor de doelgroep. U vindt de beleidsregels bijgevoegd (bijlage I)

1.2 Regionaal afgestemd

De beleidsregels zijn afgestemd op de beleidsregels TONK van de gemeente Oosterhout. Dit zorgt voor (enige) eenheid in de regio. Hoewel deze beleidsregels zijn gebaseerd op de beleidsregels van de gemeente Oosterhout, is besloten om op enkele punten af te wijken in het kader van ruimhartigheid aan de onderkant en af te romen aan de bovenkant.

1.3 Ruimhartige regeling

De beleidsregels TONK liggen in het verlengde van de bijzondere bijstand. Vanuit het Rijk is het verzoek om de TONK ruimhartig toe te kennen en de beleidsregels TONK ruimer op te stellen dan de beleidsregels Bijzondere Bijstand.
Alle aanvragers die 25% of meer in inkomen zijn teruggevallen komen in aanmerking voor de TONK. Daarnaast is het aandeel aan woonkosten wat huishoudens redelijkerwijs zelf zouden kunnen opbrengen voordat zij in aanmerking komen voor de TONK op €500 vastgesteld. Dit is lager dan in Oosterhout waar inwoners €750 van de woonlasten zelf moeten betalen. Ook is de wens dat de regeling vooral terecht moet komen bij de huishoudens met een lager inkomen, die deze tegemoetkoming het hardst nodig hebben. Zo

wordt voor huishoudens die meer dan 150% van de bijstandsnorm verdienen 75% draagkracht gerekend, die zij kunnen besteden aan woonkosten. In Oosterhout hoeven huishoudens pas zelf bij te dragen wanneer zij 200% of meer van de bijstandsnorm verdienen en wordt met 50% draagkracht gerekend. Als laatste wordt in de beleidsregels TONK een ruimere vermogenstoets gehanteerd dan in de bijzondere bijstand. In bijlage II worden de verschillende scenario's toegelicht en in bijlage III en IV worden de financiële tegemoetkomingen in een aantal scenario's financieel doorgerekend.

1.4 Maatwerk
Aangezien het nog niet duidelijk is welke huishoudens de TONK aanvragen en wat hun woonkosten zijn is het wenselijk om maatwerk te bieden. Daarom is in de beleidsregels een hardheidsclausule opgenomen, om maatwerk te kunnen bieden in schrijnende of onbillijke situaties die hierom vragen.

1.5 Uitlegbaar
De beleidsregels geven een duidelijk beeld van zowel de voorwaarden als de berekening van de hoogte van de tegemoetkoming. Dit maakt dat de TONK zowel voor de uitvoering als voor inwoners duidelijk en goed uit te leggen is.

2.1 Rijksmiddelen inzetten voor beoogd doel
Het kabinet heeft 130 miljoen vrijgemaakt voor de Tijdelijke Ondersteuning van Noodzakelijke Kosten (TONK). Naar verwachting resulteert dit in een bijdrage van €108.000 (in 2 delen) voor gemeente Geertruidenberg. Dit budget is bedoeld voor zowel de uitvoering als de tegemoetkoming zelf.

3.1 Financieel risico
Het ministerie Sociale Zaken en Werkgelegenheid en kennisinstituten als Divosa zijn tot de conclusie gekomen dat het aantal aanvragen en de hoogte van de woonlasten van de aanvragers niet is in te schatten. Hierdoor loopt de gemeente een mogelijk groot financieel risico variërend van enkele tienduizenden tot enkele honderdduizenden euro's. Minister Koolmees heeft gemeenten per brief (bijlage V) laten weten dat zij zich geen zorgen moeten maken over de toereikendheid van het budget. Als gemeenten door de regeling in financiële problemen komen, moeten zij dat bij de VNG aangeven. Er worden in de brief echter geen harde toezeggingen gedaan. Mocht minister Koolmees zijn belofte niet nakomen, kunnen de beleidskeuzes die het college voor de TONK maakt, aanzienlijke financiële risico's met zich meebrengen. Aangezien de gemeenteraad zeggenschap heeft over de besteding van middelen vindt het college het wenselijk om u te informeren en te betrekken bij de besluitvorming.

Kanttekeningen
1.1 Leeftijdsgrens
In de gekozen uitwerking is geen leeftijdsgrens opgenomen. Om de doelgroep voor de TONK, en hiermee het financiële risico, te beperken kan gekozen worden om de TONK alleen toe te kennen aan inwoners van ouder dan 18 jaar en jonger dan de AOW gerechtigde leeftijd. De groep die hierdoor buiten de doelgroep voor de TONK valt, wordt zo gering geschat dat gekozen is om de leeftijdsgrens niet op te nemen in de beleidsregels.

1.2 Omvang TONK onbekend
Het aantal huishoudens in onze gemeente dat in aanmerking komt voor de TONK is moeilijk in te schatten. De groep die in aanmerking komt voor de TONK bestaat uit huishoudens die vanwege een terugval van inkomen de woonkosten niet meer kunnen betalen. Deze groep bestaat bijvoorbeeld uit flexwerkers, horecamedewerkers, kappers etc. De doelgroep is zo divers dat deze zowel landelijk als lokaal gezien niet is te berekenen. Daarnaast is de hoogte van de woonkosten voor deze doelgroep niet in beeld. Dit maakt het lastig om de omvang van de TONK te voorspellen.

3.1 Tijdige implementatie
Beleidsregels worden normaal gesproken alleen door het college vastgesteld zonder raadpleging van de gemeenteraad. Vanuit het Rijk is gecommuniceerd dat de TONK naar alle waarschijnlijkheid begin maart kan worden aangevraagd. De doelgroep kampt mogelijk met acute financiële problemen. Hetgeen een snelle implementatie wenselijk maakt. Door de gemeenteraad de mogelijkheid te geven om in overleg te gaan met het college wordt de TONK iets later geïmplementeerd. Om zowel tegemoet te komen aan de wens om de gemeenteraad te betrekken als de noodzaak om het proces snel te doorlopen is voor deze afwijkende procedure gekozen. Via de website worden inwoners geïnformeerd over de termijnen. Gezien de tegemoetkoming met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2021 wordt toegekend, heeft het geen gevolgen voor de hoogte van de tegemoetkoming.

Financiën

Naar verwachting ontvangt Geertruidenberg € 108.000 (in 2 delen) voor de gemeente Geertruidenberg. In april wordt de eerste tranche voor het eerste kwartaal aan het gemeentefonds toegevoegd. In juni zal een tussentijdse meting plaatsvinden. Dan zal op basis van de dan geldende situatie rondom de maatregelen tegen het coronavirus de inzet voor het tweede kwartaal van 2021 worden gewogen en de hoogte van de tweede tranche bekend worden gemaakt. Dit budget is bedoeld voor zowel de uitvoering als de tegemoetkoming zelf. Hoogstwaarschijnlijk zal het budget vanuit het Rijk worden overschreden.

Om u een beeld te geven bij de financiële risico's van deze uitwerking van de TONK zijn in onderstaande tabel zes scenario's uitgewerkt. Hierbij varieert het aantal aanvragen en de gemiddelde hoogte van de tegemoetkoming. Het aantal aanvragen wordt geschat op 150, dit kan in de praktijk echter hoger of lager uitvallen. Daarnaast zijn de scenario's berekend voor zowel de maximale TONK (€ 500 per maand) als voor een gemiddelde TONK (€ 300 per maand). De looptijd van de regeling is 6 maanden (januari – juli 2021).

	75 aanvragen	150 aanvragen	300 aanvragen
Gemiddelde TONK (300€ per maand, 1800€ totaal)	€ 135.000	€ 270.000	€ 540.000
Maximale TONK (500€ per maand, 3000€ totaal)	€ 225.000	€ 450.000	€ 900.000
Uitvoeringskosten (benodigde extra inhuur)	€ 11.750	€ 23.500	€ 47.000

Zoals u kunt zien leidt elk scenario tot een overschrijding van het budget dat wij van het Rijk verwachten te ontvangen (waarschijnlijk €108.000). De mate van overschrijding is afhankelijk van het aantal aanvragen en de hoogte van de woonkosten van de aanvragers.

Vooralsnog wordt de TONK opgenomen in de risicoparagraaf van de jaarrekening 2020. Bij overschrijding van het budget vanuit het Rijk zal de algemene reserve van de gemeente moeten worden aangesproken.

Communicatie
De beleidsregels worden gepubliceerd via de gebruikelijke routing in huis-aan-huisblad De Langstraat en op overheid.nl. Daarnaast wordt de TONK met het team Communicatie opgepakt. Gezien inwoners bij het lezen van de term tegemoetkoming noodzakelijke kosten zich een bepaald beeld vormen of gevormd hebben van de tegemoetkoming en de late(re) implementatie in Geertruidenberg is het belangrijk aandacht te besteden aan verwachtingsmanagement op de website van de gemeente.

Uitvoering
De uitvoering van deze regeling kan niet binnen de bestaande formatie. Inhuur moet plaatsvinden. Echter het is moeilijk inhuurkrachten te werven, aangezien op de markt veel vraag is naar gekwalificeerd personeel voor deze en soortgelijke taken. Veel gemeenten huren personeel voor de uitvoering van Corona-maatregelen. Afgelopen week heeft u over dit onderwerp een raadsinformatiebrief 'Inhuur externe medewerkers' ontvangen, waarin dit nader staat toegelicht.

Na het collegebesluit (9 maart)/ ten tijde van de raadpleging van de gemeenteraad kunnen inwoners al wel hun aanvraag indienen. Met de afhandeling wordt gewacht op de uitkomst van de gemeenteraad.

Bijlagen
Bijlage I Beleidsregels tijdelijke ondersteuning noodzakelijke kosten (TONK) gemeente Geertruidenberg
Bijlage II Toelichting scenario's TONK
Bijlage III Financiële vergelijking scenario's TONK
Bijlage IV Voorbeelden voorstel TONK Geertruidenberg
Bijlage V Brief minister Koolmees over TONK en TOZO

Een ontwerpbesluit bieden wij u hierbij vaststelling aan.

Hoogachtend,

burgemeester en wethouders van Geertruidenberg,

de secretaris,	de burgemeester,
R.C.J. Nagtzaam	M. Witte

De raad van de gemeente Geertruidenberg;

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van Geertruidenberg.

Besluit:
De raad besluit:
1. Kennis te nemen van de beleidsregels Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK) gemeente Geertruidenberg.
2. De ter beschikking komende rijksmiddelen ter hoogte van € 108.000,- te gebruiken voor de uitvoering van de TONK.
3. Kennis te nemen van het financieel risico voor de TONK, doordat de TONK een open-einde-regeling betreft.

Aldus vastgesteld in zijn openbare vergadering van 16 maart 2021,

Geertruidenberg,

de raad voornoemd,

de griffier, de voorzitter,

drs. K.M.C. Millenaar-Rammelaere M. Witte